

Promemoria - Ett höjt bidrag vid återvandring

Remiss från Justitiedepartementet

Remisstid den 22 augusti 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Justitiedepartementet har remitterat *Promemoria – Ett höjt bidrag vid återvandring* (Ju 2025/00949) till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Förslaget i korthet skulle innebära att återvandringsbidrag får lämnas med 350 000 kronor för den som fyllt 18 år och 25 000 kronor för den som inte fyllt 18 år. Bidrag får dock högst lämnas med 500 000 kronor för makar eller sambor och högst 600 000 kronor per familj.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden.

Stadsledningskontoret avstyrker promemorians förslag och instämmer istället i betänkandet *Stöd till invandrares utvandring (SOU 2024:53)*. Bedömningen i betänkandet är att större höjningar av dagens ekonomiska bidrag till återvandring bör ses som riskabla och därför bör undvikas. Bedömningen i betänkandet är att den möjliga nyttan inte är tillräckligt stor för att motivera ett sådant risktagande. Vidare är riskerna att förslaget skadar samhällets integration stora.

Arbetsmarknadsnämnden instämmer inte i promemorians förslag som innebär att återvandringsbidraget höjs. Vidare uppfattar arbetsmarknadsnämnden inte att de förväntade effekterna av förslaget framgår på ett tydligt sätt. Det gör i sin tur att bedömningen av konsekvenserna för kommunernas kostnader, för enskilda och

för integrationen bristfällig.

Socialnämnden bedömer att vägledning och information om frivillig återvandring redan hanteras idag inom ramen för socialtjänstens serviceskyldighet enligt 6 § förvaltningslag (2017:900).

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholms stad avstyrker promemorians förslag eftersom det innebär betydande risker för integrationen och arbetskraftsdeltagandet. Det är anmärkningsvärt att regeringen väljer att gå vidare med förslag som regeringens egen utredare har bedömt vara riskabla och därför bör undvikas.

Ett kraftigt höjt återvandringsbidrag riskerar att försämra integrationen eftersom det skickar en signal till målgruppen om att den är oönskad i Sverige, i sådan grad att staten är beredd att betala för att bli av med den. Det riskerar att minska förtroendet och motivationen hos individer som är i behov av stöd och arbetsmarknadsinsatser och därmed leda till ett lägre arbetskraftsdeltagande och sämre integration på sikt. Därutöver riskerar en kraftig återvandring innebära problem för kompetensförsörjningen i tider då utmaningen för denna är stor såväl i välfärden som flera andra sektorer. De få internationella erfarenheter som finns från höga återvandringsbidrag visar också att dessa inte är särskilt effektiva då de ofta når andra målgrupper än den avsedda.

I stället för att investera i att människor lämnar Sverige, borde resurserna läggas på att fler lär sig språket, hittar arbete och känner tillhörighet i samhället. För integration handlar ytterst om att bygga gemenskap – genom språk, sysselsättning, utbildning och aktivt deltagande. Ett kraftigt höjt återvandringsbidrag signalerar i stället att samhället har gett upp om denna gemenskap.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 13 augusti 2025

Karin Wanngård

Bilaga

Promemoria – Ett höjt bidrag vid återvandring, dnr KS 2025/605–1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andrea Hedin (alla M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Att tillstyrka remissen.
2. Att paragrafen justeras omedelbart.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Stockholmsliberalerna menar att detta är fel prioritering, både vad gäller resursfördelning och uppnått resultat. I en tid då vi behöver fler människor i arbete, ett inkluderande samhälle och bättre verktyg för att ta tillvara människors driv och kompetens, blir det fel väg att satsa på att fler ska lämna landet. Vi hade gärna sett att motsvarande resurser investerades i språkutbildning, arbetsmarknadsinsatser och boendeintegration.

En motsvarande satsning på integration, utbildning och jobbskapande hade kunnat ge oerhört mycket mer – både för individen och för samhället i stort. Den statliga utredning som ligger till grund för förslaget (SOU 2024:53 – Stöd till invandrades utvandring) konstaterar dessutom själv att ett höjt återvandringsbidrag sannolikt inte leder till någon märkbart ökad återvandring. Detta väcker frågor om både effektivitet och prioritering.

Vi behöver politiska förslag som bryter utanförskap – inte som cementerar det. Stockholm och Sverige ska inte möta människors frustration eller uppgivenhet med en enkelbiljett ut ur landet, utan med reformer som ger nya chanser, fler vägar in och stärkt framtidsstro.

För Liberalerna i Stockholm är det centralt att integrationspolitiken utgår från människors rätt att bli en del av samhället – inte från tanken att människor i utanförskap bäst hjälps genom att lämna det.

Ärendet

Promemorian *Ett höjt bidrag vid återvandring* beskriver att regeringen kraftigt vill stimulera och öka den frivilliga återvandringen från Sverige. I budgetpropositionen för 2025 anför regeringen att frivillig återvandring kan bidra till att minska antalet människor som lever i utanförskap och de följer ett sådant utanförskap får för det svenska samhället och för individen. I promemorian konstateras att regeringen gör en annan bedömning än Utredningen om översyn av incitamentsstrukturerna för frivillig återvandring, som kom fram till att åtgärder för att stimulera frivillig återvandring går att utforma på ett sätt som minskar risken för splittring i samhället. Förslagen i promemorian innebär i huvudsak att återvandringsbidraget kraftigt höjs.

Förslagen i korthet

Förslaget är att återvandringsbidrag får lämnas med 350 000 kronor för den som fyllt 18 år och 25 000 kronor för den som inte fyllt 18. Bidrag får dock högst lämnas med 500 000 kronor för makar eller sambor och högst 600 000 kronor per familj.

Promemorian beskriver att det saknas forskning och utvärdering för att kunna dra säkra slutsatser om effekterna av bidragets storlek och vilka beteendeeffekter som kan tänkas uppkomma vid olika nivåer. En mindre höjning av återvandringsbidraget riskerar att inte få någon eller endast en liten effekt på antalet personer som väljer att återvändra.

Promemorian föreslår att återvandringsbidrag ska få lämnas till en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd i Sverige som flykting eller alternativt skyddsbehövande, på grund av vidarebosättning, synnerligen ömmande omständigheter eller motsvarande äldre bestämmelser, om utlänningen har haft uppehållstillstånd i Sverige sedan den 12 september 2024 eller tidigare. Bidraget ska få lämnas till en utlänning som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till någon av ovanstående. Återvandringsbidrag ska endast få lämnas om sökanden visar att han eller hon kommer att tas emot i det land där bosättning är avsedd att ske. En ansökan om återvandringsbidrag ska ges in till Migrationsverket som beslutar om eventuellt bidrag.

Återvandringsbidraget får inte lämnas för bosättning i ett annat EU-land, EES-land eller i Schweiz. Bidrag får inte lämnas till en person som tidigare har beviljats återvandringsbidrag eller till en person som har skulder hos Kronofogden för indrivning.

Vidare ska bidraget inte beviljas om det kan utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet. Personer med kopplingar till terrorism, organiserad brottslighet eller spioneri kan nekas bidrag, liksom de vars ärenden hanterats enligt säkerhetslagstiftning. För att säkerställa att dessa kriterier uppfylls ska Migrationsverket ha tillgång till belastnings- och misstankeregistret vid handläggningen av bidragsärenden.

Slutligen tas kravet bort att sökanden måste sakna egna medel för att beviljas bidrag. Tidigare kopplades stödet till resekostnader, men nu ska det främst underlätta

individens permanenta etablering i det nya landet. Denna förändring förväntas öka antalet beviljade bidrag och förstärka de ekonomiska incitamenten för frivillig återvandring.

Risk för fusk och felaktiga utbetalningar

Promemorian lyfter fram behovet av att anpassa regelverket för att hantera en ökad risk för fusk och missbruk samt felaktiga utbetalningar. För att säkerställa att bidraget används korrekt föreslås att Migrationsverket ska ha rätt att få tillgång till uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret vid handläggning av ärenden enligt den nya förordningen. Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Konsekvenser

Förslagen bedöms ha positiva effekter för de utlänningar som omfattas av den nya förordningen och som vill återvändra. Hur förslagen kommer att påverka integrationen är svårt att bedöma på förhand enligt promemorian. Det är även svårt att på förhand bedöma vilka som kommer att ansöka om bidraget. Av de som kan vara intresserade att ansöka om återvandringsbidrag nämns individer som lever i utanförskap, personer som deltar i Arbetsförmedlingens etableringsprogram eller personer som redan är integrerade i Sverige. Sammantaget bedöms förslagen kunna ha både positiva och negativa effekter för integrationen.

För kommunerna kan förslagen innebära minskade kostnader i form av ekonomiskt bistånd för personer som inte varit självförsörjande och som väljer att återvändra. Däremot kan återvandring av personer som har en anställning eller har gått i pension leda till minskade skatteintäkter för kommunerna. Eftersom det inte går att uppskatta antalet personer som kommer att ta del av återvandringsbidraget, går det inte heller att uppskatta i vilken utsträckning kommunernas kostnader kan påverkas. Förslagen bedöms därmed inte leda till några ökade kostnader för kommunerna.

Den nya förordningen om återvandringsbidrag för vissa utlänningar och övriga förordningsändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret avstyrker promemorians förslag och instämmer istället i betänkandet Stöd till invandrares utvandring (SOU 2024:53) bedömning att större höjningar av dagens ekonomiska bidrag till återvandring bör ses som riskabla och

därför bör undvikas. Utredningen bedömer att den möjliga nyttan inte är tillräckligt stor för att motivera ett sådant risktagande.

Stadsledningskontoret menar vidare att förslagets bedömda effekter på återvandringen samt förslagets ekonomiska effekter för bland annat Sveriges kommuner inte är tillräckligt redogjorda för. I promemorian har man exempelvis valt att inte inkludera de uppskattade effekter på återvandringen som beskrivs i ovan nämnda utredning.

I direktivet till ovan nämnda utredning konstaterades att den nuvarande ordningen för frivillig återvandring utgörs av begränsande insatser som endast når ett fåtal personer. Under de senaste 10 åren, räknat från 2023, har i genomsnitt 17 ärenden avgjorts per år varav fyra individer har beviljats återvandringsbidrag. Utredningen bedömer att en ökad summa på återvandringsbidraget, likt grannländernas nivåer, som mest skulle generera ca fyra gånger så stor återvandring. Det vill säga cirka 300–700 personer ytterligare nationellt som årligen vill ansöka om detta bidrag. Det högre av de värdena motsvarar ungefär två tredjedels promille av storleken på vad som då skulle vara bidragets målgrupp. Sett till denna prognos bedömer stadsledningskontoret att ett höjt bidrag vid återvandring kommer ha en marginell effekt för återvandringen i stort och inte kommer att påverka staden nämnvärt.

Om det skulle bli ett större inflöde än vad prognosen ovan talar för, kan Sveriges kommuner och Stockholms stad påverkas av förslaget genom bland annat en eventuell hantering av ökad efterfrågan av råd och stöd vid stadens medborgarkontor. Enligt stadens medborgarkontor har frågor om frivillig återvandring med dagens bidragsnivåer inkommit ytterst sporadiskt och då hänvisas medborgaren till kontakt med Migrationsverket.

Vidare instämmer stadsledningskontoret även i betänkandet Stöd till invandrades utvandring (SOU 2024:53) bedömning att ett bidrag utformat enligt promemorians förslag riskerar att skada samhällets integration. Ett återvandringsbidrag skickar en signal till bidragets målgrupp att den är önskad i Sverige till den grad att staten till och med är villig att betala höga belopp för att bli av med delar av den. Detta, menar utredningen, kan få konsekvenser som lägre arbetskraftsdeltagande. Utifrån detta ser stadsledningskontoret att en höjning av återvandringsbidraget kan innebära en risk för minskat förtroende och motivation hos individer att ta del av stadens stöd och arbetsmarknadsinsatser. Med andra ord riskerar förslaget att stigmatisera de personer som är i störst behov av stöd för att integreras samt minska dessa personers motivation att motta samma stöd.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 maj 2025 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens

tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Reservation av Ann-Christine Carlberg (SD), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Johan Kling (C), se Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 23 maj 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer inte i promemorians förslag som innebär att återvandringsbidraget höjs. Förvaltningen uppfattar inte att de förväntade effekterna av förslaget framgår på ett tydligt sätt. Det gör i sin tur bedömningen av konsekvenserna för kommunernas kostnader, för enskilda och för integrationen bristfällig.

Arbetsmarknadsförvaltningen arbetar med att stötta nyanlända och personer med svag ställning på arbetsmarknaden i deras etablering på arbetsmarknaden och i samhället. Förvaltningen arbetar bland annat uppsökande med fokus på Stockholms stads geografiska fokusområden för att nå ut med stöd och information om studier och arbetsmarknadsinsatser. Betänkandet *Stöd till invandrades utvandring (SOU 2024:53)* menar att ett återvandringsbidrag skickar en signal till bidragets målgrupp att den är oönskad i Sverige och till den grad att staten till och med är villig att betala höga belopp för att bli av med delar av den. Detta, menar utredningen, kan få konsekvenser som lägre arbetskraftsdeltagande. Utifrån detta ser förvaltningen att en höjning av återvandringsbidraget kan innebära en risk för minskat förtroende och motivation hos individer att ta del av förvaltningens stöd och insatser. Med andra ord riskerar förslaget att stigmatisera de personer som kan behöva stöd för att integreras allra mest.

Arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 10 juni 2025 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Kristin Jacobsson (C), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen bedömer att förslagets påverkan på förvaltningen beror på hur många personer som väljer att nyttja bidraget enligt förslaget, vilka grupper som kan tänkas vilja ansöka och hur förslaget genomförs i praktiken.

Under 2023–2024 gjordes en statlig utredning om *Stöd till invandrares utvandring* (SOU 2024:53). I direktivet konstaterades att den nuvarande ordningen för frivillig återvandring utgörs av begränsande insatser som endast når ett fåtal personer. Under de senaste 10 åren, räknat från 2023, har i genomsnitt 17 ärenden avgjorts per år varav fyra individer har beviljats återvandringsbidrag. Utredningen (SOU 2024:53) bedömer att ökad summa på återvandringsbidraget, likt grannländernas nivåer, som mest skulle generera ca fyra gånger så stor återvandring. Det vill säga cirka 80 personer nationellt som årligen vill ansöka om detta bidrag. Sett till denna prognos bedömer förvaltningen att ett höjt bidrag vid återvandring inte kommer att påverka förvaltningen nämnvärt.

Om det skulle bli ett större inflöde än vad prognosen ovan talar för, kan Stockholms stad påverkas av förslaget. Genom en eventuell hantering av ökad efterfrågan av råd och stöd vid stadens medborgarkontor. Enligt stadens medborgarkontor har frågor om frivillig återvandring med dagens bidragsnivåer inkommit ytterst sporadiskt och då hänvisas medborgaren till kontakt med Migrationsverket.

I relation till ny socialtjänstlag

Propositionen för ny socialtjänstlag (2024/25:89) lyfter fram behovet av att förstärka incitamenten och arbetet kring frivillig återvandring inom socialtjänsten. 2 Regeringen betonar att frivillig återvandring bör stimuleras kraftigt för att minska antalet människor som lever i utanförskap. Utanförskap kan ha negativa konsekvenser både för individen och för samhället. Genom rätt insatser, såsom stöd och information, kan fler personer komma att välja frivillig återvandring. Särskilt de som upplever svårigheter med egenförsörjning och integration, exempelvis bristande språkkunskaper i svenska. Förvaltningen bedömer att vägledning och information om frivillig återvandring redan hanteras idag inom ramen för socialtjänstens serviceskyldighet enligt FL 6§.

I budgetpropositionen för 2025 har regeringen aviserat att det kommer att genomföras informationsinsatser om höjt återvandringsbidrag samt att en nationell samordnare kommer att införas för att stärka arbetet med frivillig återvandring. 3 Kommunernas socialtjänster kommer i sitt arbete att ha kontakt med individer och familjer som tillhör målgruppen för frivillig återvandring. Den föreslagna rollen som samordnares uppgifter kan bli att skapa och sammanställa information som socialtjänsten kan ta del av i sin informationsspridning utifrån sitt uppdrag om serviceskyldighet. Samtidigt hänvisar medborgarkontor och socialtjänsten idag till Migrationsverket för denna typ av frågor och ansvaret bör åligga denna myndighet eller tillskapade roller att vara huvudsakligt ansvarig i frågan.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på kommunstyrelsens remiss av promemorian *Ett höjt bidrag vid återvandring* (Ju2025/00949).

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Reservation av Ann-Christine Carlberg (SD)

1 Att nämnden tillstyrker utredningens förslag i sin helhet.

2 Därutöver anföra följande:

Regeringen med stöd av Sverigedemokraterna driver en palett av förslag för att åstadkomma en mer ansvarsfull invandringspolitik. Detta för att komma tillrätta med den segregation som mångårig kravlös invandringspolitik åsamkat Sverige. Ett väsentligt ökat återvändningsbidrag är en sådan åtgärd. Syftet är att underlätta för invandrare som inte funnit sig tillrätta i Sverige att genom ökat återvändningsbidrag skapa en ekonomisk möjlighet, för de som så vill, att etablera sig på en annan plats, de själva väljer. Vi anser att utredningen har landat rätt och att nämnden ställer sig bakom dess förslag.

Särskilt uttalande av Johan Kling (C)

Centerpartiet i Stockholms stad motsätter sig regeringens förslag om ett kraftigt höjt återvändningsbidrag, och anser att det är en felriktad åtgärd som riskerar att skada integrationsarbetet i landet och staden. Vi tror på en integrationspolitik där möjligheterna står i fokus, och nyanlända ska ges möjligheter att snabbt komma in i samhället genom arbete, utbildning och kunskaper i svenska. Vi hade velat se dessa resurser användas för att erbjuda intensiv språkundervisning och samhällsorientering från dag ett, att fler praktik- och lärlingsplatser skapas i samarbete med näringslivet, och att civilsamhällets roll i integrationsarbetet stärks genom långsiktigt stöd till föreningar och organisationer. Att istället erbjuda ekonomiska incitament för att människor ska lämna landet sänder ut fel signaler – det riskerar att förvärpa upplevd känsla av utanförskap och minska viljan att bidra till samhället, och få en negativ påverkan på förtroendet för myndigheter och kommunala verksamheter.

Socialnämnden

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L)

Stockholmsliberalerna menar att detta är fel prioritering, både vad gäller resursfördelning och uppnått resultat. I en tid då vi behöver fler människor i arbete, ett inkluderande samhälle och bättre verktyg för att ta tillvara människors driv och kompetens, blir det fel väg att satsa på att fler ska lämna landet. Vi hade gärna sett att motsvarande resurser investerades i språkutbildning, arbetsmarknadsinsatser och boendeintegration.

En motsvarande satsning på integration, utbildning och jobbskapande hade kunnat ge oerhört mycket mer – både för individen och för samhället i stort. Den statliga utredning som ligger till grund för förslaget (SOU 2024:53 – Stöd till invandrades utvandring) konstaterar dessutom själv att ett höjt återvandringsbidrag sannolikt inte leder till någon märkbart ökad återvandring. Detta väcker frågor om både effektivitet och prioritering.

Vi behöver politiska förslag som bryter utanförskap – inte som cementerar det. Stockholm och Sverige ska inte möta människors frustration eller uppgivenhet med en enkelbiljett ut ur landet, utan med reformer som ger nya chanser, fler vägar in och stärkt framtidsstro.

För Liberalerna i Stockholm är det centralt att integrationspolitiken utgår från människors rätt att bli en del av samhället – inte från tanken att människor i utanförskap bäst hjälps genom att lämna det.

Särskilt uttalande av Kristin Jacobsson (C)

Centerpartiet i Stockholms stad motsätter sig regeringens förslag om ett kraftigt höjt återvandringsbidrag, och anser att det är en felriktad åtgärd som riskerar att skada integrationsarbetet i landet och staden. Vi tror på en integrationspolitik där möjligheterna står i fokus, och nyanlända ska ges möjligheter att snabbt komma in i samhället genom arbete, utbildning och kunskaper i svenska.

Vi hade velat se dessa resurser användas för att erbjuda intensiv språkundervisning och samhällsorientering från dag ett, att fler praktik- och lärlingsplatser skapas i samarbete med näringslivet, och att civilsamhällets roll i integrationsarbetet stärks långsiktigt stöd till föreningar och organisationer. Att istället erbjuda ekonomiska incitament för att människor ska lämna landet sänder ut fel signaler – det riskerar att förvärpa upplevd känsla av utanförskap och minska viljan att bidra till samhället, och få en negativ påverkan på förtroendet för myndigheter och kommunala verksamheter.